

Joensuun perusopetukseen valmistavan opetuksen  
opetussuunnitelma



## Sisällysluettelo

1	Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat .....	2
2	Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma .....	4
3	Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt .....	2
3.1	Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa.....	2
3.2	Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt .....	5
3.3	Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	11
3.4	Laaja-alainen osaaminen valmistavassa opetuksessa .....	13
4	Toimintakulttuuri.....	16
4.1	Oppimisympäristöt ja työtavat.....	17
4.2	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	19
5	Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen .....	22
6	Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki .....	23
6.1	Opetuksen eriyttäminen.....	23
6.2	Kodin ja koulun yhteistyö .....	25
6.3	Oppilashuolto .....	28
6.4	Oppilaanohjaus.....	29
6.5	Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.....	31
7	Oppilaan arviointi .....	33
8	Todistukset .....	34
9	Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana.....	34
10	HYÖDYLLISIÄ MATERIAALEJA JA LINKKEJÄ .....	35

## 1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat

Perusopetuslaissa säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta<sup>1</sup>. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen oppilaan omassa opinto-ohjelmassa<sup>2</sup>. Tavoitteiden määrittelyn lähtökohtana ovat oppilaan suomen tai ruotsin kielen taito sekä oppilaan aikaisempi koulunkäyntihistoria.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta<sup>3</sup>. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä<sup>4</sup>.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä<sup>5</sup>. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. *Perusopetuksen valmistavaa opetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.*

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskelunvalmiuksien ja suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

Joensuussa järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta kahden toimintamallin mukaan:

**1. Inklusiivista valmistavaa opetusta** järjestetään maahanmuuttajataustaisille esi- ja perusopetusikäisille lapsille ja nuorille heidän omissa lähipäiväkodeissaan tai lähikouluissaan esiopetusluokan tai perusopetusluokan yhteydessä. Inklusiivinen valmistava opetus on tarkoitettu ensisijaisesti niille, jotka osaavat jo jonkin verran suomea, mutta tarvitsevat tukea keskeisten käsitteiden hallinnassa, sanavaraston laajentamisessa, oman ilmaisun vahvistamisessa, ohjeiden ymmärtämisessä ja muissa kouluvalmiuksissa. Opetusta järjestetään erityisesti esiopetusikäisille ja kouluissa 1. luokan oppilaille. Esiopetusikäisten valmistavan opetuksen tavoitteet on määritelty tarkemmin Joensuun seudun esiopetussuunnitelman luvussa 8. Yksilöllisen arvion perusteella inklusiiviseen opetukseen voidaan ottaa myös vanhempia oppilaita sekä oppilaita, jotka eivät osaa lainkaan suomen kieltä. Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa olevat oppilaat saavat opetusta oman luokkansa kanssa eri oppiaineissa sekä lisäksi ylimääräistä suomi toisena kielenä – opetusta oman opinto – ohjelmansa mukaisesti yhdestä viiteen tuntiin viikossa. Tämän lisäksi osa opetuksestakin voidaan tarvittaessa pitää eriytetystä ryhmässä. Pedagogisesti on tarkoituksenmukaista, että valmistavan opetuksen oppilaiden määrä esiopetuksen/perusopetuksen ryhmässä olisi enintään puolet ryhmän oppilasmäärästä.

**2. Ryhmämuotoista valmistavaa opetusta** järjestetään erillisissä VALO - ryhmissä juuri maahan muuttaneille oppilaille, erikseen ala- ja yläkouluiäkkäisille. Erillisen valmistavan opetuksen ryhmän oppilasmäärän kokosuositus on 10 oppilasta.

Perusopetuksen ryhmien perustamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Ryhmämuotoista valmistavaa opetusta pyritään toteuttamaan ainakin kahdessa eri kaupunginosassa. Ryhmäsijoittelussa huomioidaan ennakkoon asumisnäkökulma. Perinteisesti vasta maahan tulleita on eniten Noljakan, Marjalan, Rantakylän ja Utran asuma - alueilla. Ryhmiä perustetaan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan eri kouluihin.

Perusopetukseen valmistava opetus kestää pääsääntöisesti yhden vuoden. Oppilas voi kuitenkin tarvittaessa jatkaa valmistavassa opetuksessa pidempään. Valmistavan opetuksen pidentämistarpeen arvioivat oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Erityistä tarvetta pidennettyyn valmistavaan voi olla myöhään maahan tulleilla oppilaille, joilla ei ole riittäviä valmiuksia perusopetukseen siirtymiseen ja perusopetuksen suorittamiseen.

Lisäopetusta valmistavan opetuksen jälkeen erillisessä ryhmässä joko osittain tai kokonaan, tarvitsevat erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomat nuoret. Taustalla on yleensä sekä vähäinen koulunkäyntitausta että suomalaisesta poikkeava kulttuurinen tausta, oppimisen kannalta jo ohitetut herkkyykskaudet sekä ikäkauteen liittyvät oppijan oman identiteetin muutospaineet uudessa tilanteessa. Näiden nuorien opetus tulee aloittaa perusasioista ja ottaen kuitenkin huomioon oppilaiden ikätaso ja asioiden yhteys arkielämään. Koulun ja opettajan rooli kotoutumisen tukemisessa korostuu pieniä oppilaita enemmän, koska aikaa kotoutumiseen ja perusopetuksen suorittamiseen on vähemmän. Näiden oppilaiden kohdalla on valmistavan opetusvuoden jälkeen tarvittaessa pohdittava erityisiä opetusjärjestelyjä ja jatkettava valmistavaa opetusta/integraatio - opetusta yhden vuoden jälkeenkin siinä koulussa, jossa on mahdollista tukea kielenopetusta ja kotoutumista riittävässä määrin esimerkiksi VALO- ryhmän opetuksen puitteissa. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas jatkaa perusopetuksessa tai muussa hänelle soveltuvassa opetuksessa.

## 2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä perusopetukseen valmistavaa opetusta varten opetussuunnitelma<sup>6</sup>. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) määritellyt yleiset ja perusopetukseen valmistavaa opetusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet, nämä Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015 sekä soveltuvin osin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014<sup>7</sup>. Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa tulee olla kuvattuna: toimintakulttuuri ja sen periaatteet opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt periaatteet oppilaan oman opinto-ohjelman laatimiseksi oppilashuollon ja siihen liittyvän yhteistyön järjestäminen

<sup>1</sup> Perusopetuslaki (628/1998)

<sup>2</sup> Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 5 §

<sup>3</sup> Perusopetusasetus (852/1998) 3 § (363/2015)

<sup>4</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 30 § (642/2010)

<sup>5</sup> Perusopetusasetus (852/1998) 2 § (893/2010)

<sup>6</sup> Perusopetuslaki (628/1998)

<sup>7</sup> Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2014: 96)

ohjaustoiminta oppimisen tukena oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa kodin ja koulun yhteistyö yhteistyö muiden tahojen kanssa oppilaan arviointi ja todistukset.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain<sup>8</sup> mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijaan suunnitelma voidaan laatia enintään kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Yhdenvertaisuuslain<sup>9</sup> mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Joensuussa perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma on laadittu siten, että valtakunnallisissa perusteissa määritellyt opetuksen järjestäjän päätettäväksi määrätyt asiat on kuvattu tässä kunnan opetussuunnitelmassa kunkin luvun alussa. Koska opetussuunnitelman rakenne on hierarkkinen, on vältetty valtakunnallisen opetussuunnitelmatekstin toistamista. Joensuun omat opetusta koskevat järjestelyt ja painopisteet löytyvät näistä värjätyistä laatikoista. Kunkin Joensuun kaupungin perusopetuksen koulun omaan opetussuunnitelmaan laaditaan erilliseksi liitteeksi koulun tasa-arvosuunnitelma ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

<sup>8</sup> Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986, muutettu 1329/2014) 5 a §

<sup>9</sup> Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

### **3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

#### **3.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa**

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten. Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaan laaja- alaista osaamista sekä annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen tavoitteiden määrittelyssä, sisältöjen valinnassa ja opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvaiheiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon, ja jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Valmistava opetus edistää suupuolten tasa- arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaalla on heikko luku- ja/tai kirjoitustaito, tulee oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asettaa siten, että oppilas saa omalle taito- ja ikätasolleen soveltuvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksella voidaan edistää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa. Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen varataan riittävästi aikaa. Mikäli oppilaan taidot eivät riitä perusopetuksessa opiskeluun, tulee oppilaan omassa opinto-ohjelmassa kiinnittää erityistä huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen perusopetukseen siirryttäessä. Tarvittaessa oppilas voi jatkaa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, siirtyä opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muulla tavoin hänelle parhaiten soveltuvin tukitoimin. Perusopetukseen siirtyvän luku- ja kirjoitustaidottoman oppilaan riittävästä tuesta huolehditaan.



Valmistava opetus on alusta lähtien kieli- ja kulttuuritietoista. Suomen kielen opetuksen ohella opetusta annetaan perusopetuksen oppiaineissa oppilaan oman opinto-ohjelman mukaan. Oman opinto-ohjelman laatimisessa ja opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaan ikä ja opiskeluvalmiudet. Opetuksessa keskitytään niihin oppisisältöihin, joiden hallinta on tarpeen oppilaan siirtyessä perusopetukseen.

Yläkouluikäisten valmistavan opetuksen keskeinen tavoite on luoda edellytykset päättövaiheen opiskelulle sekä orientoida nuorta jatko-opintoihin suuntautumisessa ja ammatin valinnassa. Valmistavassa vaiheen aikana on tavoitteena kartoittaa oppilaan aiemmat tiedot ja taidot eri koulun oppiaineissa. Yhteistoiminta perusopetuksen oppilaiden kanssa edistää kieli- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen lisäksi sosiaalisten suhteiden syntymistä.

Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa toteutuu parhaiten. Näissä ryhmissä oppilaat ovat osana perusopetuksen ryhmää koko opetuksen ajan, lukuun ottamatta eriytettyjä oppitunteja ja lisätunteja, joissa opetetaan



erityisesti suomen kieltä, kulttuuria ja eri oppiaineiden sanastoja ja sisältöjä, joiden opettelu luokassa on ollut haastavaa sanastonsa ja käsitteistönsä takia.

Ryhmämuotoisessa valmistavassa opetuksessa yhteistyö perusopetuksen kanssa toteutuu esimerkiksi integraatiotunneilla, jolloin yksittäiset oppilaat voivat opiskella joitakin oppiaineita jossakin perusopetuksen ryhmässä. Jokaiselle oppilaalle määritellään omassa opinto – ohjelmassa oma perusopetuksen opetusryhmä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Valmistavan opetuksen oppilas voi opiskella perusopetuksen ryhmässä alakoulussa oman taito- ja tietotasonsa sekä kielitaitonsa mahdollistamia oppiaineita. Alkuvaiheessa integraatiotunteina ovat usein esimerkiksi kuvataide, musiikki, käsityö ja liikunta. Jollakin oppilaalla voi oman matemaattisen osaamisen kautta olla integraatiotuntina myös esimerkiksi matematiikka. Sanallisten matemaattisten tehtävien opettelu vaatii yleensä kuitenkin eriyttävää opetusta. 3.luokalta alkava englannin opiskelu on usein tarpeellista integroida oppilaan lukujärjestykseen heti syksyn alussa, jotta hän ei jää jälkeen muusta opetusryhmästä. Valmistavan opetuksen oppilas tarvitsee usein tukea eri kielten opiskeluun puutteellisen suomen kielitaitonsa takia. Myös eriytetty englannin opiskelu valmistavan opetuksen ryhmässä tai omalla äidinkielellä saatava tuki vieraiden kielten opetuksessa on erittäin suotavaa. Koulut määrittelevät integraation järjestämisen periaatteet. Kaikilla valmistavan opetuksen oppilailta on kuitenkin oltava mahdollisuus integraatioon perusopetuksen ryhmissä. Integraation järjestämisestä vastaa valmistavan opetuksen opettaja.

Myöhään Suomeen tulleen oppilaan integraatio perusopetukseen tehdään yksilöllisesti. Oppilas integroidaan joihinkin ryhmiin heti, kun oppilaan kieli- ja taitotaso on riittävä tai omakielinen koulunkäynninohjaaja on oppilaan mukana tunneilla. Yläkouluikäisen oppilaan, joka ei ole opiskellut englantia kotimaassaan, englannin kielen opetus järjestetään yksilöllisen suunnitelman mukaan. Taito- ja taideaineissa, joissa turvallisuuskoulutus on tärkeää, pyritään järjestämään valmistavan ryhmien pienryhmäopetusta ja ohjausta (10-12h) ennen perusopetusryhmään siirtymistä. Talviliikuntalajit ja uiminen opetetaan myös pienryhmässä.

Luku- ja kirjoitustaidottomalle tai heikosti lukutaitoiselle yläkouluikäiselle järjestetään

valmistavaa opetusta yleensä kaksi vuotta. Ensimmäisenä vuonna oppilaalle opetetaan perustaitoja lukemisessa ja matematiikassa. Toisena lukuvuonna oppilas opiskelee alakoulun oppimäärän sekä suomen sanastoa, rakenteita ja muita osa- alueita oman opinto – ohjelmansa mukaisesti. Kolmantena vuonna oppilas integroituu tuettuna perusopetuksen ryhmään, suorittaakseen peruskoulun oppimäärän, ja jatkaa opiskelua yksilöllisen opinto – ohjelmansa mukaisesti peruskoulussa tai muussa oppilaitoksessa (esimerkiksi aikuisten perusopetuksessa).

Valmistava opetus on tärkeä osa koko koulun kieli- ja kulttuuri-identiteetin rikastamista. Valmistavan opetuksen oppilaat, perheet ja mahdolliset erikieliset ohjaajat ovat tärkeä osa kotikansainvälisyyden lisääjiä ja monikulttuurisen yhteisön asiantuntijoita. Heidän osaamistaan ja tietämystään on hyvä käyttää osana koulun monikulttuurista kasvatustyötä.

### **3.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

#### **Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus**

Valmistavassa opetuksessa oppilaan suomen kielen kehittymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Oppilaalla on mahdollisuus oppia suomen kieltä sekä ohjatuissa ryhmätilanteissa että luonnollisissa viestintätilanteissa suomenkielisten oppilaiden ja koulun aikuisten kanssa. Opetus perustuu jatkuvaan oppilaan kielen kehityksen seurantaan ja arviointiin. Vaihtelevat työtavat harjaannuttavat eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevia oppilaita käyttämään monipuolisesti kielen eri osa-alueita. Erilaiset työmenetelmät kotouttavat lapsia ja nuoria suomalaiseen koulukulttuuriin.

Suomi toisena kielenä -opetus ei valmistavalla luokalla rajoitu suomi toisena kielenä -oppiaineeseen, vaan suomen kieltä ja sanastoa opetetaan ja opitaan myös muissa oppiaineissa. Sisältöjen valintaa ohjaavat oppilaan oletettu perusopetuksen vuosiluokka sekä eri oppiaineiden keskeinen käsitteistö.

Pedagogisen jatkumon turvaamiseksi tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Oppilaalla on mahdollisuus oppia suomea sekä ohjatuissa ryhmätilanteissa että luonnollisissa viestintätilanteissa äidinkielenään suomea puhuvien oppilaiden ja koulun aikuisten kanssa. Opetus perustuu jatkuvaan kehityksen seurantaan ja arviointiin. Vaihtelevat työtavat harjaannuttavat eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevia oppilaita käyttämään monipuolisesti suomen kieltä.

Erilaiset työtavat auttavat lapsia ja nuoria kotoutumaan suomalaiseen koulukulttuuriin. Valmistavan opetuksen aikana tutustutaan suomalaiseen lasten- ja nuortenkirjallisuuden erilaisiin työmenetelmiä käyttäen. Näin keskeisimmät sadut ja kirjallisuuden hahmot tulevat oppilaille tutuiksi. Opetuksessa hyödynnetään kirjastoa ja harjoitellaan kirjaston käyttöä.

Valmistavassa opetuksessa keskitytään oppilaan taitotason ja edellytysten mukaisen kielitaidon opettamiseen. Ensimmäiseksi opeteltavia asioita ovat aakkoset, lukusanat ja opetukseen ja arkielämään liittyvät teemat sanastoineen. Myös kanssakäymiseen liittyvät fraasit (tervehtiminen, kiittäminen ja pyytäminen) sekä tunnesanat ovat tärkeitä jo alkuvaiheessa. Koulunkäyntiin keskeisesti liittyvät perussanat kuten värit ja koulutarvikkeet pyritään myös opettelemaan alkuvaiheessa. Myös määrään, hintaan ja aikaan liittyvät sisällöt tukevat monia arjen toimintoja. Opeteltavia asioita näissä ovat esimerkiksi viikonpäivät, kuukaudet ja kellonajat. Erityisen tärkeitä ovat myös kouluun ja eri oppiaineisiin liittyvät käsitteet ja fraasit. Lisäksi on hyvä käsitellä suomalaista kulttuuria, esimerkiksi juhlapyyhiä ja tapoja sekä luontoa ja ympäristöä. Muita käsiteltäviä teemoja voi rytmittää koulun arjen ja vuodenaikojen eri teemojen ja juhlien mukaan.

### **Opetuksen keskeisiä teemoja ja aihepiirejä**

**minä:** nimi, kehonosat, aistit, erilaisuus, tunnetilat, sijaintikäsitteet, ystävät

**perhe:** perheenjäsenet, tavat, sukulaiset

**koti:** asunto, huoneet, huonekalut, asumismuodot, värit

**ruoka ja syöminen:** ruoka-aineet, ruokailutilanne, ruokailuvälineet, ruoan valmistaminen, juhlaruuat

**aika, päivä:** vuorokausi, eilen, tänään, huomenna, viikko, kuukausi, vuosi, vuodenaajat, kello

**vaatetus:** vaatteet, vuodenaikojen mukainen pukeutuminen, pukeutumiseen liittyvät verbit, värit

**koulu:** tervehdykset, henkilökunta, päiväjärjestys, toimintaympäristöt, koulutarvikkeet ja välineet

**oppiaineet:** ikätason mukaiset oppiaineet ja niiden keskeisimmät sanat ja käsitteet

**vapaa aika:** harrastukset, paikat ja oma lähiympäristö

**asuinympäristö:** piha, liikenne, osoite, julkiset rakennukset, ympäristön äänet

**eläimet, luonto:** oman maan eläimet, suomalaiset eläimet, kotieläimet, eläinten äänet, sää, vuodenaajat, sadonkorjuu ja siihen liittyvät sanat, yleisimmät suomalaiset kasvit ja sienet

**adjektiivit** perusmuodot, vertailumuodot

**kysymyssanat** keskeisimmät kysymyssanat ja kysymyslauseiden muodostaminen

**verbit** eri aihepiireihin liittyviä tekemissanoja

## Kielitaidon osa-alueet

### Kielitaidon kämmenmalli



Suomen kielen opettamisessa on hyvä muistaa kaikki kielitaidon osa – alueet. Sanavaraston kartuttaminen ja käsitteiden harjaannuttaminen, kuunteleminen ja ymmärtäminen (mm. toimintaohjeet, kehotukset, erilaiset vuorovaikutustilanteet), puhuminen, kielen rakenteet sekä lukeminen ja kirjoittaminen. Oppilaan opinto – ohjelmassa määritellään ne kielitaidon osa- alueet, joita kehitetään valmistavan opetuksen eri vaiheiden aikana.

Kielen rakenteiden opettelussa harjoitellaan taitotason salliessa mm. seuraavia asioita:

Nominit:

- yksikön ja monikon muodostaminen: nominatiivi ja partitiivi omistusmuodot
- paikallissijojen avulla ilmaiseminen
- rektiot: esim. sattuu polveen/pitää omenasta/ostaa kaupasta
- adjektiivien vertailumuodot
- järjestysluvut
- nominien vartaloiden vaihtelut
- kysymyssanojen tunnistaminen/käyttö
- astevaihtelu

Verbit:

- persoonamuodot
- aikamuotojen tunnistaminen ja käyttö puheessa
- kieltomuotojen käyttö
- liitepäätteet (-ko/kö)
- vartalovaihtelut

Muut:

- suunnat/paikanmääreet (esimerkiksi yli, alhaalla, vasemmalla, vieressä, takana)

### **Oppilaan oma äidinkieli**

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen/ ruotsin kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Oman äidinkielen opiskelun merkitystä korostetaan kodin ja koulun yhteistyötapaamisissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan Joensuun perusopetuksen järjestämään oman äidinkielen opetukseen. Vanhemmille lähetetään opetukseen osallistumisesta kysely, mikäli he eivät ole ilmoittautuneet opetukseen kouluun ilmoittautumisen yhteydessä.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista ja sisällöistä on kerrottu tarkemmin opetussuunnitelman perusteiden liitteessä 3.



### **Muut kielet**

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy oppilaiden vieraan kielen opetuksen tavoitteet. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvien osien. Oppilaan vieraan kielen opinnot järjestetään kunnan kieliohjelman mukaisesti. Oppilaan kielelliset valmiudet ratkaisevat,

missä määrin hänen omaan opinto-ohjelmaansa voidaan sisällyttää vieraiden kielten opiskelua perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana.

Ensimmäisen vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opiskelu voidaan aloittaa valmistavan opetuksen aikana. Valmistavan opetuksen oppilaiden osalta vieraiden kielten opiskelun periaatteet ja oppimäärät määritellään yksilöllisesti oppilaan omassa opinto-ohjelmassa. Vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opetus järjestetään yhteistyössä koulun kielten-opettajien kanssa ja pääsääntöisesti integraatiotunteina perusopetuksen opetusryhmissä.

Oppilas voidaan vapauttaa toisen kotimaisen kielen (B-ruotsin) opiskelusta valmistavan opetuksen jälkeen. Vapauttaminen tulee tehdä aina harkitusti ja jatko – opintovaatimuksia ajatellen. Ruotsin kielen opiskelusta vapautuneet tunnit käytetään oppilaan suomi toisena kielenä - opetukseen tai eri oppiaineiden opetuksen muuhun tukemiseen.



### 3.3 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen muiden oppiaineiden opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opiskeltavat oppiaineet valitaan siten, että oppilas pystyy valmistavan opetuksen jälkeen opiskelemaan hänelle osoitettavassa esi- tai perusopetuksen ryhmässä ja että valmistavan opetuksen opinnot mahdollistavat myöhemmin perusopetuksen suorittamisen Suomessa. Lähtökohtana suunnittelulle ovat perusopetuksen kyseisten vuosiluokkien opetuksen tehtävä ja siirtymävaiheen kuvaus sekä vuosiluokilla opiskeltavat oppiaineet<sup>10</sup>.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen/ruotsin kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös oppilaiden tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

Eri oppiaineiden opetuksessa otetaan huomioon oppilaan ikä ja opiskeluvalmiudet.

Eri oppiaineiden käsitteet ja sisällöt valitaan ennakoiden sitä vuosiluokkaa, jolle oppilas siirtyy valmistavan opetuksen jälkeen. Valmistavan opetuksen aikana oppilaan integroiminen perusopetuksen ryhmään on erityisen tärkeää. Valmistavan opetuksen aikana oppilas integroidaan oman opinto-ohjelmansa mukaan perusopetuksen ryhmään, sillä se antaa valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Integroinnin voi aloittaa heti valmistavan opetuksen alkaessa ja se aloitetaan sellaisissa oppiaineissa, joissa kielitaito ei ole etusijalla. Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa oppilas opiskelee tuetusti kaikkia kyseisen vuosiluokan perusopetuksen oppiaineita yleisopetuksen ryhmässä. Opetusta eriytetään tarpeen mukaan.

Yläkouluikäinen oppilas voi osallistua eri oppiaineiden opetukseen jo valmistavan



opetuksen aikana kieli- ja taitotasonsa mukaisesti. Jos oppilas ei ole kotimaassaan suorittanut kaikkia 7. luokan oppimäärään vaadittavia oppiaineita, voi hän täydentää opintojaan jo valmistavan opetuksen aikana ja siirtyä valmistavan jälkeen 8. luokalle. Valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen voidaan hyväksilukea, jos oppilaalla on perusopetusta vastaavat tiedot ja taidot (ks. 9. luku).



### 3.4 Laaja-alainen osaaminen valmistavassa opetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista. . Yhteisenä tavoitteena on oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Eriyksen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tukevat valmistavan opetuksen oppilaiden valmiutta suuntautua elinikäisen oppimisen polulle. Osa- alueet luovat pohjaa kestävän elämäntavan omaksumiselle. Oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten valmistavassa opetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

#### **Ajattelu ja oppiminen**

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon määrä ja sen nopea uudistuminen edellyttävät taitoja uuden omaksumiseen sekä oman oppimisen ohjaamiseen. Tiedon jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Alakouluikäisten oppilaiden muistin ja mielikuvituksen kehittymistä tuetaan esimerkiksi lorujen, musisoinnin ja draamakasvatuksen avulla. Leikin, pelien ja erilaisten ongelmanratkaisu- ja

tutkimustehtävien käyttö tarjoaa myös oppilaille elämyksiä sekä oivaltamisen ja uuden löytämisen iloa.

### **Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu**

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen edellyttävät yhteistyötaitoja.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista mm. draamakasvatuksen ja keskustelun kautta. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan eri luokkien oppilaisiin ja toimimaan heidän kanssaan. Arkipäivissä välitunnit, ruokailutilanteet ja integraatiotunnit mahdollistavat oman luokan ulkopuolisen toiminnan. Juhlat, teemapäivät ja yhteistyöhön perustuva koko koulun toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Valmistavan opetuksen oppilaiden kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaita ohjataan arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja.

### **Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot**

Koulu yhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Opetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

## **Monilukutaito**

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon. Monilukutaidon kehittyminen luo perustaa muulle oppimiselle ja opiskelulle. Monilukutaidon kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan. Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa.

Oppilaita kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Niiden avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta ja niiden herättämiin ajatuksiin ja tunteisiin eläydytään yhdessä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen valmistavan opetuksen oppilaat tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta opetuksellisesti tekstiympäristöä, toisten oppilaiden tuottamaa kulttuuria sekä lapsille ja nuorille soveltuvia kulttuuripalveluja, kuten elokuvia, television lasten- ja nuortenohjelmia, lasten- ja nuorten kirjastopalveluja, teatteria ja musiikkia. Oppilaiden osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä.

## **Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen**

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Sitä tarvitaan oppilaiden ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se on osa monilukutaitoa sekä media- ja

opiskelutaitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä. Se on oppimisen kohde ja väline. Valmistavassa opetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilaille on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tärkeää on myös se, että ryhmillä on tarvittava ja riittävä välineistö opiskeluun. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti valmistavan opetuksen aikana. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin, opetusmateriaaleihin ja erilaisiin oppimispeleihin.

### **Osallistuminen ja vaikuttaminen**

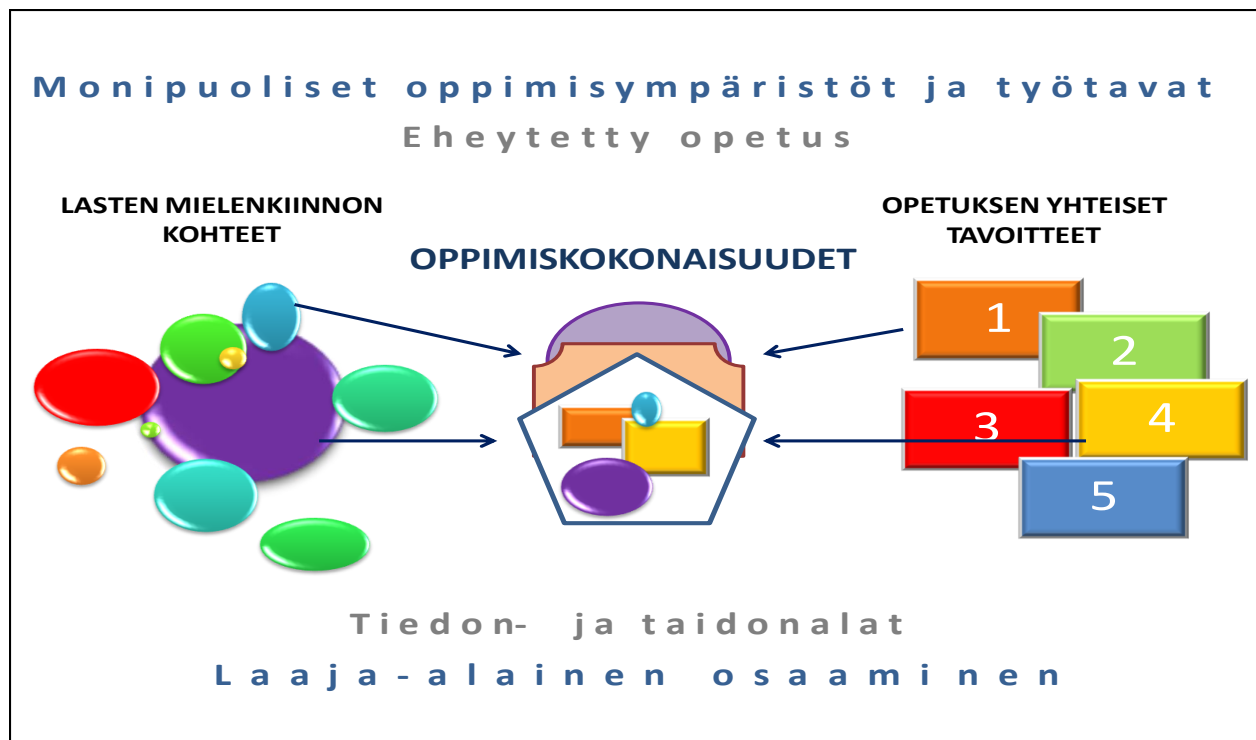
Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta. Valmistavassa opetuksessa luodaan oppimisedellytyksiä oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Koulussa kunnioitetaan oppilaiden oikeutta osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

## **4 Toimintakulttuuri**

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista. Se on jatkuvan kehittämisen kohde ja osa koko koulun toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin määrittelemisessä voidaan hyödyntää myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014.

<sup>10</sup> Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luvut 13, 14 ja 15.

<sup>11</sup> Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2014: 96)



Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri pohjautuu Joensuun kaupungin esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Joensuun perusopetuksen kouluissa vahvistetaan jokaisen oppilaan kokemusta osallisuudesta. Oppilas kuuluu kouluyhteisöön sen yhdenvertaisena jäsenenä, hänen toiminnallaan on merkitystä ja hän voi vaikuttaa ympäristönsä ja yhteisönsä asioihin.

#### **4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat**

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Erilaiset oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta myös suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa muun koulun toimintakulttuurin ja käytänteiden kehittämiseen. Oppilaat harjaantuvat valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen

työtapoihin. Tavoitteena on, että oppilaat pystyvät vähitellen myös itse asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan. Niinpä työtapojen on hyvä olla monipuolisia, oppilasta aktivoivia ja eriyttäviä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana on tarpeen oppia vähitellen myös itsenäistä työskentelyä, tiimityöskentelyä, tieto- ja viestintäteknisiä taitoja ja tiedonhakutaitoja. Oppiminen on sidoksissa oppilaan aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten jokaisella yksilöllistä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria. Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat koulun yhteisiin tapahtumiin. Tällaisia ovat esimerkiksi koulun liikuntapäivät, avoimien ovien päivät, pajapäivät, yhteiset juhlat ja teemapäivät.

Valmistavan opetuksen aikana tutustutaan koulun lähiympäristöön ja Joensuun keskusta. Keskeisiä tutustumiskohteita ovat Pohjois-Karjalan museo, Kasvitieteellinen puutarha, lähialueen liikuntapaikat ja kaupungin liikuntapalvelut, Joensuun kaupunginkirjasto sekä yliopisto. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan kaupunginteatteriin ja kaupunginorkesterin toimintaan sekä erilaisiin tapahtumiin kuten SciFest- tapahtumaan ja toritapahtumiin.

Yläkouluikäiset tutustuvat valmistavan opetuksen aikana myös Suomen pääkaupunkiin Helsinkiin. Helsinkiin pyritään matkustamaan junalla ja opintoretken aikana tutustutaan mm. Eduskuntataloon, Kansallismuseoon, taidemuseoon, Senaatintoriin tai vaihtoehtoisesti Suomen linnaan.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaat tutustuvat erilaisiin oppimisympäristöihin. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan sekä fyysisiä oppimisympäristöjä että koulun

käyttämiä sähköisiä materiaaleja ja laitteita. Suomi toisena kielenä – opetukseen on myös omia sähköisiä oppimismateriaaleja.



#### **4.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet**

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita yhdistämään suomen tai ruotsin kielen sekä eri oppiaineiden tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti



oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen.

Suomen tai ruotsin kielen sekä muiden oppiaineiden muodostamat monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään suomen tai ruotsin kielen taitoa kehittäviä sekä eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä. Opetussuunnitelmaan voidaan liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana toteutetaan monialaisia oppimiskokemuksia omana ryhmänä tai muiden valmistavien ryhmien yhteistyönä.

Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat myös soveltuvien osin koulun monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Eheyttävän opetuksen yksi keskeinen tavoite on suomalaiseseen kulttuuriin tutustuminen, suomen historia ja yhteiskunta, ajankohtaiset teemat ja paikallinen kulttuuri. Samalla vahvistetaan oppilaiden monikulttuurista kulttuuri-identiteettiä sekä tarjotaan aineksia maailmankuvan jäsentämiseen ja laajentamiseen. Oppimiskokonaisuuksien teemana voi olla esimerkiksi draamaopetus ja teatteri – ilmaisu erilaisine projekteineen yhteistyössä monikulttuurisen teatteriyhdistys RanKidsin kanssa. Museon pysyvät näyttelyt (Matkalla Karjalassa - perusnäyttely) ja valmistavan opetuksen sisältöihin sopivat vaihtuvat näyttelyt ovat myös oppimiskokonaisuuksien teemoihin hyvin sopivia aiheita. Museoyhteistyö toteutetaan

yhdessä museon henkilökunnan kanssa. Kirjaston kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti omakielisen kirjallisuuden löytämiseksi ja suomalaisesta kirjallisuudesta ikä- ja taitotasolle sopivaa luettavaa etsiessä. Kirjaston henkilökunnan asiantuntemusta hyödynnetään tutustuttaessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Nuorisotaloihin ja niiden erilaisiin palveluihin (esim. kerho- ja leiritoimintaan) tutustutaan mahdollisimman varhain, jo kotoutumisen alkuvaiheessa.

Monikulttuurisia teemoja voidaan toteuttaa Joensuussa myös maahanmuuttajien palvelupiste Sillan ja sen eri toimijoiden kanssa. Kodin ja koulun yhteisiin toimintoihin liittyviä tapahtumia voidaan toteuttaa mm. teatteriyhdistys RanKidsin, monikulttuurisuusyhdistys Jomonin ja erikielisten huoltajien kanssa. Lisäksi Joensuussa on monia erilaisia hankkeita, joiden kautta on mahdollista tehdä monenlaista yhteistyötä.

Monikulttuurista kesätoimintaa ( päiväleirimuotoisesti) pyritään järjestämään noin kuukauden ajan yhteistyössä varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen sekä teatteriyhdistys RanKidsin kanssa. Kesätoiminnassa korostuu toiminnallinen oppiminen, teatterikasvatus ja kotoutumisen edistäminen suomalaisten lasten ja nuorten kanssa yhdessä toimien. Toiminnan yhteistyötahoina ovat olleet myös mm. Pohjois- Karjalan museo, Taitokortteli ja Perheentalo.



## 5 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat, perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma.

Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Oppilaan oma opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Joensuun kaupungin perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaille laaditaan opinto-ohjelma Wilma-järjestelmässä. Opinto-ohjelma laaditaan ja tarkistetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kaikkien oppilasta opettavien opettajien kanssa säännöllisin väliajoin.

Kun oppilas siirtyy perusopetukseen, hänen opinto-ohjelmansa välitetään tulevaan kouluun tai oppilaitokseen. Tarvittaessa laaditaan pedagoginen arvio tai pedagoginen selvitys perusopetuksessa tarvittavan tuen tason ja tuen muotojen selvittämiseksi. Monikielisten oppilaiden oppimissuunnitelma tehdään oppilaan siirryttyä perusopetukseen lähes kaikille valmistavaan opetukseen osallistuneille oppilaille, ellei heille tehdä jotain muuta oppimissuunnitelmaa.



## 6 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetukseen valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Opetus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välille ja kantaväestön kanssa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa huolehditaan kokonaisvaltaisesti oppilaan hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä seikoista, kuten kodin ja koulun yhteistyöstä, riittävästä oppilashuollollisesta tuesta sekä oppilaanohjauksesta. Näiden määrittelyssä voidaan soveltuvien osin hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaalla on oikeus samoihin tuen muotoihin kuin perusopetuksen oppilailla. Tuen tarve ja tukitoimet kirjataan oppilaan omaan opinto – ohjelmaan. Mikäli oppilaan arvioidaan tarvitsevan erityistä tukea, tuen järjestämisen valmistelu käynnistetään valmistavan opetuksen aikana.

### 6.1 Opetuksen eriyttäminen

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat eroavat toisistaan kielitaidoltaan, oppimis- ja opiskeluväliltään, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioltaan sekä oppimistarpeiltaan. Valmistava opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon. Esimerkiksi eri-ikäiset ja kielitaidoltaan eritasoiset oppilaat voidaan jakaa omiksi ryhmikseen. Lisäksi oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Valmistavaa opetusta kehitetään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa kielitaito ja muut valmiudet kehittyvät jatkuvasti. Oppilaat saavat myös mahdollisuuksia oppia toisiltaan, tukea toisiaan ja toimia kielenkäytön mallina toisilleen. Tärkeässä asemassa on opettajan antama vuorovaikutuksellinen tuki, jonka avulla oppija suoriutuu myös sellaisista tehtävistä, jotka voisivat itsenäisesti olla mahdottomia suorittaa. Jotta oppimistapahtuma olisi toimiva, sen suunnittelu edellyttää hyvää oppilaantuntemusta. Niinpä on tarpeen selvittää mm.

oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Tämän pohjatiedon varassa opettaja voi tarpeen mukaan eriyttää muun muassa eri oppiaineiden opetukseen käytettävää aikaa, oppiaineen syvyyttä tai laajuutta, menetelmiä, työtapoja tai materiaaleja. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä. On tärkeää, että jokainen oppilas saa oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet on tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

Valmistavan opetuksen oppilaiden opiskelutottumukset, koulunkäyntitaidot ja lähtötaso kartoitetaan valmistavan opetuksen alkaessa yhteistyössä huoltajien kanssa. Valmistavan opetuksen tavoitteet kirjataan oppilaan omaan opinto- ohjelmaan. Opetusta eriytetään oppilaan taitotason mukaan.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen eriyttämisessä hyödynnetään integraatiota, yhteisopettajuutta ja muita joustavia opetusjärjestelyjä. Koulunkäynninohjaajan, kieliavustajan ja omakielisen opettajan työpanos lisää käytännön mahdollisuuksia eriyttämiselle.



## 6.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi.

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko- opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

Valmistavassa opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmassa kuvattuja kodin ja koulun yhteistyön tavoitteita ja käytäntöjä. Toimiva kodin ja koulun yhteistyö tukee lapsen kasvua, ja yhteistyöllä on vaikutusta sekä oppilaan koulumenestykseen että kouluviihtyvyyteen. Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle. Tällöin varmistetaan myös kodin ja koulun välisen tiedonkulun sujuminen. Yhteistyössä huoltajien kanssa käytetään tarpeen mukaan tulkkipalveluja. Joensuun kaupunki on kilpailuttanut tulkkauksen. Tulkkausohjeistuksen voi tarkistaa vuosittain Intran sivuilta tai yhdyshenkilöiltä.

Yhteistyö alkaa alkutapaamisesta ja jatkuu säännöllisenä koko valmistavan opetuksen ajan siirtymävaiheyhteistyöhön asti. Kodin ja koulun yhteistyötä vahvistetaan esim. vanhempaintapaamisissa, vanhempainilloissa, avoimien ovien päivinä sekä koulun juhlissa ja tapahtumissa.

Yhteistyössä huomioidaan perheiden kulttuuritausta ja heidän kokemuksensa koulujärjestelmistä. Huoltajille kerrotaan opetukseen ja kouluun liittyvistä asioista suomalaisessa yhteiskunnassa, koulussa ja ryhmässä sekä yhteistyön ja tiedonvaihdon tärkeydestä. Kommunikointia huoltajien kanssa helpottavat esimerkiksi reissuvihko erikielisillä ohjeistuksilla, puhelin, Internet, tekstiviestit ja henkilökohtaiset tapaamiset tulkin välityksellä.

Kotoutumisen alkuvaiheessa huoltajat saattavat tuntea itsensä sivullisiksi lapsensa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Perheiden henkilökohtaisen ohjauksen ja perehdyttämisen tarve on usein silloin suurinta. Myös samaa kieltä puhuvien vertaisryhmien hyödyntäminen on suositeltavaa kotoutumisen alkuvaiheessa. Se madaltaa myös virallisiin vanhempainiltoihin ja tapahtumiin osallistumiskynnystä. Puutteet kielitaidossa vaikuttavat helposti yhteydenpidon määrään ja laatuun. Onnistunut tiedottaminen motivoi osallistumaan koulun erilaisiin tilaisuuksiin.

#### **Tiedottamisessa on hyvä muistaa seuraavia perusasioita:**

- Perheessä voidaan puhua monia eri kieliä. Selvitä kielitaustat ennen tulkkauksen järjestämistä huolella, jotta molemmilla huoltajilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun.
- Henkilökohtainen kontakti on usein kirjallista informaatiota toimivampaa. Koulujen erikielistä henkilökuntaa on hyvä hyödyntää, jos kirjallisten tiedotteiden lukeminen ei kuulu kaikkien kulttuurien kanssakäymisperinteisiin.
- Varmista, mitä tietokanavia huoltajien on mahdollista käyttää. Esimerkiksi tietokoneen käyttö ei ole itsestäänselvyys kaikille.
- Toiminnallinen keino on usein toivottua ja palkitsevaa kanssakäymistä perheiden kanssa. Retkipäivät tai toiminnalliset koulupäivät ovat huoltajille elämyksellisiä ja vähemmän kielitaitoa vaativia.

#### Keskusteluaiheita ja läpikäytäviä teemoja monikielisten perheiden kanssa:

- Esittele koulun henkilökunta ja heidän toimenkuvansa
- Kuvaile kouluruokailu ja siihen liittyvät käytänteet
- Keskustelkaa äidin ja isän rooleista lähtömaassa ja mahdollisista eroista Suomeen verrattuna sekä lähtömaan koulukulttuurista verrattuna suomalaiseen kulttuuriin
- Puhukaa kotitehtävien tekemisestä ja mahdollisesta tuen tarpeesta niiden tekemisessä.
- Esittele tukiopetus, oppilashuolto ja muut tukimuodot, joihin oppilas on oikeutettu Suomessa
- Selvitä suomalaisen koulun arviointikäytännöt ja sen periaatteet

- Tutustuta huoltajat tulkkipalveluihin koulussa
- Keskustelkaa oman äidinkielen kehittymisen tärkeydestä ja keinoista, joilla vanhemmat voivat tukea äidinkielen kehittymistä
- Selvitä huoltajille suomi toisena kielenä -opetuksen, oman äidinkielen ja uskonnon opetuksen opetusjärjestelyistä kunnassa/koulussa.
- Kerro huoltajille, ettei koulukiusaaminen ole hyväksyttyä ja niistä keinoista, joita koulu voi käyttää kiusaamista vastaan.
- Tiedota huoltajia vapaa- ajan harrastusmahdollisuuksista alueella ja niistä tahoista, joista voi kysyä maksutonta tai maksullista harrastustoimintaa.

Opettaja voi myös hyödyntää varhaiskasvatuksen Monikulttuurisia kohtaamisia - opasvihkosen alkukeskustelulomakkeen kysymyksiä tai Matroskinin työkalupakin liitesivujen huoltajille suunnattua koulutiedotetta. Koulutiedote löytyy suomen lisäksi käännettynä englanniksi ja venäjäksi. (liite).

Yläkouluikäisten tarpeet ja myös vanhempien tapaamiset ja keskustelut poikkeavat alakouluikäisten tapaamisista. Yläkouluikäisillä, yli 15-vuotiailla on oikeus päättää itsenäisesti mm. kenelle kouluterveydenhoitaja kertoo häneen liittyvistä terveysasioista. Nuorten huoltajille on tärkeää kertoa myös itsenäisyyden ja oman elämänhallinnan merkityksestä suomalaisessa yhteiskunnassa.





### 6.3 Oppilashuolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa oppilashuollossa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (määräys 4/011/2014). Perusopetukseen valmistavan opetuksen koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma voidaan sisällyttää perusopetusta koskevaan koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelmaan tulee sisältyä myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan oppilashuoltoon. Yhteisön ja yksittäisten oppilaiden terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen koulutyöhön. Oppilashuolto on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Oppilashuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen oppilashuolto on osa perusopetukseen valmistavan opetuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa oppilashuoltoa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennalta ehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Koulu yhteisössä arvostetaan jokaisen yksilöllisyyttä eikä syrjintää, väkivaltaa, kiusaamista tai rasismia hyväksytä. Oppilaita ohjataan arvostamaan sekä omaa että ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta.

Oppilashuoltotyötä ohjaa oppilaan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattori-palvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon valmistavan opetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan oppilaan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkitsemispalveluista.

Monialainen yhteistyö on perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollossa tärkeää. Oppilashuolto järjestetään opetus-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus.

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilas on oikeutettu samoihin oppilashuollollisiin palveluihin kuin koulun muut oppilaat. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tarjottavista oppilashuollon palveluista. Oppilaan tuen tarpeet arvioidaan valmistavan opetuksen aikana ja perusopetukseen siirryttäessä yhteistyössä koulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan ja huoltajien perehdyttämiseen palvelujen suhteen. Pakolaistaustaisten ja erityisesti kiintiöpakolaisina tulleiden perheiden kanssa työskenneltäessä kiinteänä yhteistyötahona ovat pakolaistyön perhetyöntekijä, terveydenhoitaja ja muut mahdolliset työntekijät.

#### **6.4 Oppilaanohjaus**

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten oppilaanohjaus perusopetukseen valmistavassa opetuksessa toteutetaan. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät. Ohjausta voidaan toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen ohjaustoiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan

kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko- opinnoissa ja työelämässä.

Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja toiminnastaan ryhmän ja oman lähiympäristönsä jäsenenä. Ohjauksen keinoin vahvistetaan oppilaan itsetuottamusta, ryhmässä toimimisen ja oppimaan oppimisen taitoja ja arjen hallintaa. Oppilaanohjauksella tuetaan myös kotoutumista ja sopeutumista arkeen ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Oppilaanohjauksesta vastaa oppilaan opettaja yhdessä koulun muun henkilöstön kanssa. Valmistavan opetuksen oppilaalle ja hänen huoltajilleen järjestetään mahdollisuus yhteen tai useampaan arviointi- ja kehityskeskusteluun. Keskusteluiden tarkoitus on tukea oppilaan opiskelua ja valintoja erilaisissa koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Yläkouluikäisille valmistavan opetuksen oppilaille annetaan tietoa jatko- ja opintomahdollisuuksista ja eri alojen pätevyys- ja koulutusvaatimuksista. Heille tarjotaan myös mahdollisuus tutustua työelämään (TET) ja toisen asteen koulutukseen. Oppilaiden ja huoltajien tulee saada tietoa siitä, mitä seurauksia eri opintojen valinnoilla ja ratkaisuilla on jatko- opintoja ajatellen. Tämä koskee erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen muuttaneita oppilaita.

Ennen perusopetukseen siirtymistä valmistavan luokan opettaja järjestää oppilaalle ja hänen huoltajilleen tutustumiskäynnin tulevaan kouluun/luokkaan. Opettaja antaa tarvittavat lisätiedot oppilaan vastaanottavalle opettajalle. Koulusihteerit siirtävät sähköiset asiakirjat vastaanottavalle koululle, mikäli koulu vaihtuu perusopetukseen siirryttäessä.



## 6.5 Suunnitelma kasvatustietokeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatustietokeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatustietokeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.<sup>12</sup>

Kasvatustietokeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatustietokeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. *Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.*<sup>13</sup>

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustietokeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista<sup>14</sup>. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista. Opetuksen

järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustieteiden ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun.<sup>15</sup> Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

***Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkallatapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.<sup>15a</sup>***

Perusopetuksen opetussuunnitelmaa kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä sovelletaan myös perusopetuksen valmistavassa opetuksessa. Kasvatustieteiden keskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Kasvatustieteiden keskustelusta on ilmoitettava huoltajille ja hänelle tulee varata mahdollisuus osallistua keskusteluun tai osaan siitä.

<sup>12</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 35 a § (1267/2013), 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

<sup>13</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 36 § (477/2003) ja 36 a–36 i § (1267/2013)

<sup>14</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 29 § (1267/2013)

<sup>15</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 47 a § (1267/2013)

## 7 Oppilaan arviointi

Opetussuunnitelmassa määrätään valmistavaan opetukseen osallistuvien arvioinnista sekä heille annettavasta todistuksesta. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista.

Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeerista arviointia.

Oppimisen arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia, joustavia ja tilanteeseen sovellettuja menettelytapoja. Valmistavan opetuksen oppilaiden arviointi on sanallista ja oppilaan itsearvioinnin edellytyksiä kehittävä.

Arvioinnin periaatteista, tavoitteista ja menetelmistä annetaan tietoa sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen. Oppimisen edistymistä arvioidaan oppilaalle laaditun oman opinto-ohjelman sekä valmistavan opetuksen yleisten tavoitteiden mukaisesti.



## 8 Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan todistus perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

Joensuun alakoulujen perusopetukseen valmistavassa opetuksessa on käytössä yhteinen todistus pohja. Yläkoululla on myös oma valmistavan opetuksen todistus pohja. Todistus pohjat löytyvät Wilmasta.

## 9 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa<sup>16</sup> tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksilukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot<sup>17</sup>.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja<sup>18</sup>. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä. Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain<sup>19</sup>. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä

todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

<sup>16</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 38 §

<sup>17</sup> Perusopetuslaki (628/1998) 18 §

<sup>18</sup> Perusopetusasetus (852/1998) 23 §

<sup>19</sup> Perusopetusasetus (852/1998) 23 §

## 10 HYÖDYLLISIÄ MATERIAALEJA JA LINKKEJÄ

### Oppimista tukevia:

- Sanapaja ( <http://sanapaja.edu.fi>), opetushallituksen monet verkkomateriaalit, esim.
- [http://www.edu.fi/verkko\\_oppimateriaalit/avaruus](http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/avaruus), <http://www11.edu.fi/puhtaus/>
- MOPED-koulu (mm. kuunneltavat ja katseltavat materiaalit, erikielisiä ohjeita/lomakkeita valmiiksi käännettyinä jne.), [www.moped.fi](http://www.moped.fi)
- Supisuomea- ylen arkisto ja monet lastenohjelmat,
- <https://peda.net/oppimateriaalit/kirja-arkku>,
- <http://peda.net/veraja/porvoo/paivahoito/s2/suomi>
- [http://www.edu.fi/verkko\\_oppimateriaalit/suomensaa](http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/suomensaa)
- [www.ouka.fi](http://www.ouka.fi)/ Oulun kaupungin maahanmuuttajaopetus
- [http://turunkristillinenopisto.fi/application/files/2314/5372/5297/oikeesti\\_aikuisten\\_1\\_osa1.pdf](http://turunkristillinenopisto.fi/application/files/2314/5372/5297/oikeesti_aikuisten_1_osa1.pdf)
- [http://edu.fi/verkko\\_oppimateriaalit/maahanmuuttajien\\_koulutus](http://edu.fi/verkko_oppimateriaalit/maahanmuuttajien_koulutus)
- [https://www.helao.fi/media/2015/01/kaytannon\\_suomea\\_oppikirja.pdf](https://www.helao.fi/media/2015/01/kaytannon_suomea_oppikirja.pdf)
- <http://koulut.tampere.fi/materiaalit/moped/sisalto.html>
- <http://moninet.rovala.fi/Suomeksi/Maahanmuuttajille/Suomen-kieli/Opiskele-suomea>
- [http://turunkristillinenopisto.fi/application/files/6314/5372/5291/arjen\\_aakkoset.pdf](http://turunkristillinenopisto.fi/application/files/6314/5372/5291/arjen_aakkoset.pdf)
- <http://www.helao.fi/sukellus-suomeen-materiaalit/>
- <http://www04.edu.fi/suomeaolehyva/soh1/index.html>
- <http://papunet.net/kuva/>
- [http://www.lkro.fi/userfile/files/LuKipolku\\_kirja.pdf](http://www.lkro.fi/userfile/files/LuKipolku_kirja.pdf)
- [https://fi.m.wikibooks.org/wiki/Perusopetukseen\\_valmistava\\_opetus](https://fi.m.wikibooks.org/wiki/Perusopetukseen_valmistava_opetus)
- [http://www.edu.fi/ekasuomi/taydentavat\\_tehtavat](http://www.edu.fi/ekasuomi/taydentavat_tehtavat)
- <http://kajaanimcl.info/wordpress>
- <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/>



- <http://www.s2opettajat.fi/linkit/verkkomateriaalit/>
- <http://peda.net/veraja/porvoo/paivahoito/s2/suomi/ajankohtaista>

### **Erlaisia tehtäviä, toimintaideoita:**

- <http://papunet.net/pelit/>
- <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-maahanmuuttaja>
- <http://yle.fi/pikkukakkonen/#hertanmaailma>
- <http://www.newburypark.redbridge.sch.uk/langofmonth/> (Fraaseja äänitiedostoina useilla eri kielillä)
- <http://users.elite.net/runner/jennifers/Greetings%20F.htm> (Fraaseja tuhansilla kielillä)
- <http://www.makinglearningfun.com/themepages/HungryCaterpillarTrueFalseCards.htm>
- <http://www.makinglearningfun.com/index.html>
- <http://www.dltk-teach.com/rhymes/sleeping-beauty/index.htm>
- <http://www.printactivities.com/ColoringPages/fairytales/fairy-tale-coloring-pages.html>
- <http://www.ingelaslekstuga.se/barnmeny/barnmeny.htm>
- <http://www.preschoolprintables.com/felt/fivemonkeys/feltmonkey.shtml>
- <http://www.varityskuvia.org/piirretyt/kultakutri-ja-kolme-karhua/index-1>
- <http://www.arkansas.gov/childcare/services/printedmats/storyamonth.html>
- <http://www.goodies.nu/lapsille/ammatit.htm>
- <http://www.first-school.ws/theme/nurseryrhymes.htm>
- <http://www.bbc.co.uk/cbeebies/stories/shows/all>

### **Valmiita kuvia:**

- <http://www.papunet.net/kuva/http://www.papunet.net/kuva/>
- <http://www.folkhalsan.fi/startsidea/Var-verksamhet/Barn--familj/Sprak/Spraklekar--sprakvertyg/Bildkort-och-ovrigt-material/>
- <http://www.luomus.fi/lapset/kuvastot/linnut.php>
- <http://flagspot.net/flags/index.html>
- [http://www.coloringcastle.com/flag\\_coloring\\_pages.html](http://www.coloringcastle.com/flag_coloring_pages.html)
- <http://papunet.net/tietoa/materiaalit/kuvatyokalu/esimerkkeja-materiaaleista.html>
- <http://www.papunet.net/materiaalia/materiaalia-kuvakommunikointiin>

### Esittelymateriaaleja:

- Aapiskukko kutsuu- video (esittelee koulunkäyntiä ja antaa ohjeita koulutulokkaille), [www.edu.vantaa.fi/lansimaki](http://www.edu.vantaa.fi/lansimaki)
- Iloista suomen kielen oppimista- DVD (esittelee valmistavaa opetusta mm. venäjän, somalin, persian ja arabian kielillä), [www.vaasa.fi](http://www.vaasa.fi)
- Kun lapsi tarvitsee enemmän tukea- erityisopetus ja muut tukitoimet- video suomen, englannin, turkin, venäjän ja somalin kielillä. [www.edu.vantaa.fi/lansimaki](http://www.edu.vantaa.fi/lansimaki)
- Lapsuuden monta kieltä- DVD (oman äidinkielen tukeminen kotona: venäjä, kurssi, somali, arabia, englanti ja suomi), [www.vaestoliitto.fi/nettikauppa](http://www.vaestoliitto.fi/nettikauppa). Perusopetuksesta tietoa kahdeksalla eri kielellä, 14 videoklippia.

### Tietoa aikuisille:

- <http://www.tampere.fi/tiedostot/4XMVnS8rv/poikkin.pdf>
- <http://www.lastensuojelu.info/>
- <http://www.infopankki.fi/fi-Fi/home>
- <http://www.sos-keskus.fi/sos-kriisikeskus/kriisivastaanotto>
- [http://www.monikanaiset.fi /](http://www.monikanaiset.fi/)
- <http://ft.huset.fi/suomeksi/esitteet> /(Anna lapselle lahja –esite kaksikielisyydestä)
- [http://www.miessakit.fi/fi/vieraasta\\_veljeksi](http://www.miessakit.fi/fi/vieraasta_veljeksi)
- [http://www.finfonet.fi /](http://www.finfonet.fi/)
- <http://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/suomeen-kotoutumiseen>
- [http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/jasenyhdistykset/kaapatut\\_lapset\\_ry /](http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/jasenyhdistykset/kaapatut_lapset_ry/) (opas kaksi kulttuuristen lasten vanhemmille)
- [www.rankids.fi/](http://www.rankids.fi/) Matroskinin työkalupakki ja Pakko lähtää, pakko pärjätä - näyttelyopas
- <http://www.moped.fi/index.html>
- <http://mai.moped.fi/>
- <http://www.edu.vantaa.fi/wp/wp-content/uploads/2009/06/Hyödyllisiä-yhteystietoja.doc>
- <http://www.maailmankoulu.fi/node/40>
- <http://www.unicef.fi/globaalikasvatusmateriaalit>

- <http://www.gloaalikasvatus.fi/vinkkipankki/9>
- [http://www.pakolaisapu.fi/faq/termit\\_tutuiksi/](http://www.pakolaisapu.fi/faq/termit_tutuiksi/)
- <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/suominen/etusivu.html>
- <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/arkipaivansuomea/#>
- <http://virtuaaliyliopisto.jyu.fi/soppi>
- [http://www.mission.fi/monikulttuurisuus/materiaalia\\_ja\\_linkkeja/](http://www.mission.fi/monikulttuurisuus/materiaalia_ja_linkkeja/)
- <http://www.kovatkertoimet.org/againstallodds/>
- [http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=17657&culture=fi-FI&contentlan= 1](http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=17657&culture=fi-FI&contentlan=1)  
(maan tapa - opas)
- <http://www.global.finland.fi/public/default.aspx?>
- [http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Vapaa-aika/Kulttuuri/Monikulttuurinen\\_Vaasa/Tietoa\\_eri\\_kulttuureista](http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Vapaa-aika/Kulttuuri/Monikulttuurinen_Vaasa/Tietoa_eri_kulttuureista)
- <http://www.lastensuojelu.info/>
- <http://www.pakolaisneuvonta.fi>
- <http://www.ihmisoikeusliitto.fi/index.php/toiminta/kokonainen>
- [http://s2opettajat.yhdistysavain.f i /](http://s2opettajat.yhdistysavain.fi/)
- <http://www.rasmus.fi/>
- <http://www.monitori-lehti.fi/>
- <http://www.hdl.fi/fi/kehittamistoiminta/kitu-lapset-ja-nuoret/infopankki>
- <http://www.uskontokalenteri.fi/>
- [www.joensuu.fi/varhaiskasvatus-](http://www.joensuu.fi/varhaiskasvatus-) ja koulutuspalvelut

Joensuun valmistavan opetuksen ja monikielisten lasten opetusjärjestelyt:

Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut,

Lisätiedot: Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen koordinaattori Maria Pikkarainen

Joensuun perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman lasten kuvat ovat *Pakko lähteä, pakko pärjätä* - museonäyttelyä varten kuvatut. Valokuvat: Noora Karhapää. Opetussuunnitelma: työryhmä (Maria Pikkarainen, Sanna Kaari, Virpi Sippola ja Riitta- Liisa Koponen)

(Kehittyvä kielitaito- kaaviokuva löytyy täältä)

